

POSTANOWIENIE

Dnia 2 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa D. L.

przeciwko I. K.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 2 marca 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 8 lutego 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3) przyznaje adwokatowi M. G. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w W. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł wraz z podatkiem od towarów i usług we właściwej stawce, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powódce w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o

przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka powołała się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które sprowadziła do problemu „upraszczania przez sądy powszechne braku kwestii niewdzięczności zachowań przejawianych w ramach wzajemnego konfliktu pomiędzy darczyńcą, podczas gdy sytuacja taka wymaga każdorazowej oceny polegającej na ustaleniu dokładnych przyczyn podłoża konfliktu, a także odniesienia wyodrębnionych jednostkowych zachowań obdarowanego do oczekiwań w danych okolicznościach i warunków wzorców należytej wdzięczności determinowanych, warunkami osobistymi darczyńcy i obdarowanego, jak i samymi okolicznościami i znaczeniem odwoływanej darowizny”.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy meriti stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Zagadnienie sformułowane przez powódkę nie ma cech określonych wyżej, gdyż odpowiedź na pytanie, w którym powódka upatrywała zagadnienia prawnego - także w świetle lakonicznego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania -

nie jest możliwa inaczej, jak na gruncie okoliczności ustalonych w konkretnej sprawie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 16 maja 2007 r., III CSK 74/07, nie publ.), Sąd Najwyższy wielokrotnie już dokonywał wykładni pojęcia „rażąca niewdzięczność”. W postanowieniu z 29 września 1969 r., III CZP 63/69, wyjaśnił że pod pojęcie rażącej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 § 1 k.c. może podpadać jedynie taka czynność czy zaniechanie obdarowanego, które były skierowane przeciwko darczyńcy ze świadomością i w nieprzyjaznym zamiarze, nie zaś krzywdy niezamierzone, popełnione w uniesieniu, czy rozdrażnieniu, wywołanym być może zachowaniem się czy działaniem samego darczyńcy. Nadto nie mogą to być czyny wymierzone przeciwko osobie trzeciej, choćby pośrednio były przykre dla darczyńcy, chyba że w okolicznościach sprawy uzasadniona będzie ocena, że to godziło bezpośrednio także w darczyńcę. Chodzi tu przede wszystkim o popełnione przestępstwo przeciwko darczyńcy (zarówno przeciwko życiu, zdrowiu i czci, jak i przeciwko mieniu) oraz o naruszenie przez obdarowanego obowiązków wynikających ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą, jak np. odmowa udzielenia pomocy w chorobie mimo oczywistej możliwości. Czyny dowodzące niewdzięczności muszą świadczyć o znacznym nasileniu złej woli obdarowanego, na co wskazuje użycie przez ustawodawcę słów „rażąca niewdzięczność”. Nie uzasadnia więc odwołania darowizny dopuszczenie się przez obdarowanego takich czynów, które w danych okolicznościach i warunkach nie wykraczały poza zwykłe przypadki życiowych konfliktów (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 7 maja 1997 r., I CKN 117/97). Rażąca niewdzięczność występuje wówczas, gdy obdarowany przejawia agresję wobec darczyńcy, poniża jego godność osobistą, nie wywiązuje się z obowiązków wynikających z umowy darowizny. Nawet ustalenie, że u podstaw pogorszenia się stosunków między stronami leży naganne zachowanie się zarówno obdarowanego, jak i darczyńcy, nie pozwala przyjąć, że spełnione zostały przesłanki umożliwiające skuteczne odwołanie wykonanej darowizny. Ustawa wymaga bowiem, aby niewdzięczność obdarowanego była rażąca, a więc wymaga, aby przybrała postać kwalifikowaną, którą charakteryzuje nasilenie złej woli i naganności zachowania się obdarowanego. Takiej szczególnie negatywnej oceny nie sposób formułować, gdy istotną przyczynę konfliktów występujących pomiędzy stronami umowy darowizny stanowi zachowanie się darczyńcy

(zob. wyroki Sądu Najwyższego 29 października 1999 r., I CKN 174/98, z 17 listopada 2011 r., IV CSK 113/11, z 28 marca 2012 r., V CSK 179/11, z 29 kwietnia 2016 r., I CSK 209/15).

Skarga kasacyjna nie może być wymierzona bezpośrednio w ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia i w ocenę dowodów, która do nich doprowadziła. Ustaleniami tymi Sąd Najwyższy w postępowaniu wywołanym skargą kasacyjną pozostaje związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Z ustaleń będących podstawą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie nie wynika, żeby pozwana dopuściła się w stosunku do powódki czynów, które by odpowiadały przytoczonej wyżej charakterystyce i mogły usprawiedliwiać odwołanie darowizny.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania - art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 5 i § 8 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. poz. 1800), orzeczono jak w postanowieniu.

O wynagrodzeniu pełnomocnika reprezentującego powoda z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono stosownie do § 2, § 4 ust. 1, § 8 pkt 7, § 14 ust. 1 pkt 2, § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 18).

jw